

Prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.

**Historický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i.
Prosecká 76, 190 00 Praha 9**

**Oponentský posudek vědeckého a pedagogického díla
doc. RNDr. et Mgr. Petera Chrastiny, Ph.D.
pracovníka Katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitře
v rámci jmenovacího profesorského řízení v oboru 2.1.7 História
na Filozofické Fakultě Univerzity Konštantína Filozofa v Nitře**

Vědecké a pedagogické dílo doc. RNDr. et Mgr. Petera Chrastiny, Ph.D. lze hodnotit z mnoha pohledů. K nejvýznamnějším z nich patří předpoklady a schopnost řešit výzvy a úkoly základního výzkumu, navazovat a rozvíjet mezinárodní kontakty ve smyslu reflexe a interakce badatelských aktivit a v neposlední řadě transformovat výsledky základního výzkumu do edukačních procesů včetně vědecké přípravy mladých odborníků - doktorandů.

Vědecké dílo

Doc. RNDr. et Mgr. Petera Chrastina, Ph.D., je erudovaným odborníkem, interdisciplinárně vzdělaným a pro tematiku, jíž se zabývá, s téměř ideální kombinací historie, archeologie, geografie a kartografie. Tuto mnohostrannou kvalifikaci dokázal doc. Chrastina využít s maximálním nasazením. Již řadu let se orientuje na problematiku historické geografie, a to jak z hlediska metodologie a oborového diskursu, tak i v rámci studia historických krajín na Slovensku i v zahraničí. Historické krajiny jsou prostorem pro dějinný vývoj středoevropský, evropský a světový a jsou studovány v zemích téměř všech kontinentů jako součást mnoha oborů, historiografie, geografie, archeologie, kartografie aj. Současná historická geografie je dynamickou disciplínou, která reflektuje vývoj jak ve společenských, přírodních tak také v technických vědách, inspiruje se jimi, hledá nová témata a možnosti jejich uchopení a zpracování. Současní historičtí geografové, slovenští i zahraniční – a doc. Chrastina patří k jejich předním představitelům – se snaží posílit vnitřní integritu (a identitu) oboru a metodou sond proniknout do minulosti již zaniklé či proměněné krajiny. Díky relativní eklektičnosti historické geografie lze operovat s vyšším potenciálem pro spolupráci s ostatními tradičními, moderními i (post-)moderními disciplínami a jejich netradičními přístupy. Je patrné, že od přelomu tisíciletí – v souvislosti s měnícími se problémy a poměry na poli vědy – historičtí geografové stále častěji nejen rekapitulují, ale také vyzývají k diskusím představitelů příbuzných disciplín a snaží se prezentovat a využívat možnosti, které se pro interdisciplinární spolupráci nabízí.

Uvedené trendy a postuláty tvoří ideovou podstatu vědeckého i pedagogického díla doc. Petera Chrastiny, jehož práce lze jednoznačně aplikovat také v praxi, tj. při tvorbě a ochraně krajiny počátkem 21. století a v dalších oblastech veřejného života. Jeho pohled na zkoumanou krajinu je komplexní, neomezuje se na úzký pohled s využitím několika málo metod, používá hojnou měrou metody dalších přírodních a technických věd, metody historického land use, komparativní přístupy a mnohé další. Součástí autorova výzkumu je vždy nepostradatelný terénní průzkum.

Jednotlivé monografie a studie, předložené k inauguračnímu řízení, vypovídají o dosavadních směrech bádání Petera Chrastiny. Autor je schopen vymezit a analyzovat problém, dokáže uchopit zvolené téma neotřelým způsobem, propojit poznatky, získané

empirickým studiem v terénu s pramenným výzkumem písemných, obrazových i kartografických materiálů.

Publikace *Vývoj využívania Trenčianskej kotliny a jej horskej obruby* (Nitra 2008) patří k průlomovým pracím jak z hlediska metodologického tak i tematického. Práce je věnována problematice teorií výzkumu krajiny (zejména kulturní krajiny) v současnosti, metodám výzkumu a po teoretickém rozboru konkrétnímu příkladu utváření a stavu krajinného rázu Trenčínské kotliny. Autor hledá odpovědi na otázky, související s proměnami krajiny, s její ochranou, využíváním a perspektivami. Dokládá význam historického průzkumu krajiny pro prognózování rozvoje regionů a pro jejich směřování do budoucnosti. Staví na výsledcích vlastního dlouholetého výzkumu. Zahnuje teoretické úvahy o výzkumu krajiny, vymezení problematiky a cílů, které si autor stanovil, použité metody, hodnocení odborné literatury a dosud užívané metodologie, analýzu problému, diskusi, souhrn výsledků, závěr, seznam literatury a přílohy. Úvodní partie publikace se zabývá teoretickými a metodologickými otázkami. Autor názorně poukázal na složitost výzkumu krajiny transdisciplinárními přístupy, analyzoval je a utřídil včetně využití kartografického modelování a rekonstrukčních map jako nástrojů výzkumu a příkladu výstupů jiných nežli textových. Další předložené monografie, *Petrografická analýza kamenářských artefaktov rímskeho kastela v Iži pri Komárně* (Nitra 2003) a *Borumlak Varza'l, Spôsob života a kultúra Slovákov v Bihore* (s Jaroslavem Čukanem a kol., Nitra 2006) představují nestandardní rozvinutí historickogeografických témat směrem k archeologii a etnologii.

Soubor pěti předložených obsáhlých studií představuje příspěvky, zabývající se zdařilými rekonstrukcemi historických krajín různých typů a rovněž metodologická a teoretická zamyšlení nad oborem historická geografie ve 21. století či nad krajinnou archeologií jako kontaktní mezioborovou disciplínou s úzkým vztahem k archeologii a geografii.

Seznam dalších studií doc. Chrastiny a značného počtu ohlasů domácích i zahraničních vypovídá o jeho širokém badatelském záběru, vyzrálosti, preciznosti a kultivovaném projevu. Doc. Chrastina úspěšně kombinuje přístupy přírodovědných i společenskovedních oborů. Řešená témata dokumentuje hodnotnými přílohami, které jsou svým obsahem rovnocenné části textové (podrobně dokládají analýzy a závěry, vyslovené v textu), a vyčerpávajícím seznamem odborné literatury. Každá sonda doc. Chrastiny do problematiky historické krajiny znamená především výrazný výzkumný posun, metodický i faktografický, kombinovaný s evidentní společenskou prospěšností. Zahraniční výzkum (zejména v Maďarsku, Rumunsku a Srbsku) využívá ke komparaci středo a východoevropských historických krajín v širokém časovém záběru. Je zřejmé, že doc. Chrastina dokáže uchopit studované téma v celistvosti, zřetelně a kreativně. Je přesvědčivě konkrétní, pracuje s precizností, svědčící o schopnosti analyzovat, třídít, ale také zobecňovat. Pro slovenskou i zahraniční historiografii a historickou geografii jsou jeho práce příkladem aplikace transdisciplinárních metod a přístupů.

Výsledky výzkumu, mnohé jako součást řešení grantových projektů (domácích – VEGA, KEGA a zahraničních), prezentuje doc. Peter Chrastina na mezinárodních konferencích především jako „invited speaker“ a jeho vystoupení vzbuzují zaslouženou pozornost odborníků. Absolvoval řadu zahraničních studijních a přednáškových pobytů, např. ve Výskumnom ústave Slovákov v Maďarsku, Békešská Čaba (2010 a 2011) nebo v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov v Novém Sadě v Srbsku (2012).

V České republice doc. Chrastina dlouhodobě spolupracuje s Historickým ústavem Akademie věd České republiky, s Katedrou sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK a pravidelně hostuje na historickogeografických konferencích, pořádaných Výzkumným centrem historické geografie (Centrum excellence Grantové agentury ČR), na jehož činnosti se externě podílí. Jeho přednášky vždy zaujmou posluchače po stránce obsahové i rétorické.

Vzájemná spolupráce českých pracovišť s doc. Chrastinou byla mimo jiné prezentována na semináři, konaném 14. listopadu 2012 na FF UKF v Nitře za přítomnosti mnoha odborníků pedagogů, ale i studentek a studentů a věnovaném nejen teoretickometodologickým otázkám historické geografie, nýbrž i propojení oboru do historiografie a geografie.

Pedagogické dílo a vědeckoorganizační činnost

Odraz badatelské práce doc. Chrastiny v pedagogickém procesu (přednáší od roku 1995), je jednoznačný. Přednášky doc. Chrastiny jsou koncepční, jasně a přehledně strukturované, obsahují značné množství faktografických údajů i teoretických souvislostí. Doc. Chrastina je náročný, avšak chápavý pedagog, který dokáže motivovat své studenty k vynikajícím výkonům. Na Katedře historie FF UKF, kde doc. Chrastina v současnosti působí, přednáší obory: historickou geografii, environmentální dějiny, dějiny správy, ekohistorii a kulturněgeografické regiony Slovenska. V rámci bakalářských studijních programů vedl dosud 58 obhájených bakalářských prací, v rámci magisterského studia 51 diplomových prací. Je školitelem doktorského studia v oborech 2.1.9 slovenské dějiny a 3.1.2 kulturologie (8 vedených doktorských disertací, z nich již 4 obhájené).

Nelze opomenout ani činnost vědeckoorganizační, bez níž se pedagogická činnost na univerzitách neobejde, členství ve vědeckých komisích a v neposlední řadě expertní, recenzní a oponentské práce, popularizační aktivity nebo činnost redakční.

Doc. RNDr. et Mgr. Peter Chrastina, Ph.D., je ve svém oboru uznávanou autoritou, vědcem s velkým výzkumným potenciálem, zahraničním přesahem, ale také s vynikajícími pedagogickými schopnostmi. Navrhuji a doporučuji proto, aby v souladu se zákonem č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a vyhlášky Ministerstva školství SR č. 6/2005 o získávání vědecko-pedagogických titulů jakož i s ohledem na dosavadní vědecké a pedagogické dílo doc. Chrastiny byl uchazeči udělen titul profesor v oboru 2.1.7 história.

V Praze dne 20. března 2014

prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.